

Dəllək

© Cəlil Məmmədquluzadə "Seçilmiş Əsərləri"
Bakı: Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nəşriyyatı, 1966
Üç cildə
Birinci cild

Sadiq kişinin on yaşında oğlu Məmmədvəlinin gözləri ağrıyırdı. Bir gün uşaq anasına dedi:

—Axı, Kərbəlayi Qasımın oğlu Əhmədin də gözləri ağrıyırdı. Dünən Əhmədnən arxın kənarında oynuyurdun. Əhməd burun qanadan otnan burnunu qanatdı. Elə burnundan bir az qan axan kimi, Əhmədin gözləri yaxşı oldu.

—Bala, get sən də burnunu qanat! - anası Məmmədvəliyə dedi.

Məmmədvəli getdi, otların içindən haman tikanlı otu tapdı, sol əli ilə otu soxdu burnunun deşiklərinə, sağ əli ilə yumruğunu düyüb vurdu sol əlinin altından və Məmmədvəlinin burnundan qan başladı axmağa.

Yarım saat qədərincə qan axdı. Məmmədvəli barmaqları ilə burnunun deşiklərini tutdu ki, bəlkə qan kəsilsə, amma qan kəsilmək bilmədi. Axırı anasını çağırırdı. Anası dəxi qanın kəsilməyinə bir çarə tapmadı. Bu heyndə Sadiq kişi əlində ət səbəti bazardan evə ət gətirdi. Övrət üzünü tutdu Sadiq kişiyə:

—A kişi, gəl gör, Məmmədvəlinin burnunun qanına nə çarə eliyirik - kəsilmir; gəl bəlkə sən bir çarə tapasan.

Sadiq kişi oğlunun yanına yetişib, sağ əlinin barmaqları ilə yapışdı Məmmədvəlinin burnunun ucundan və qoymadı qan axsın. Amma qan burnunun içində şişib, genə yol tapıb başladı axmağa.

—A kişi, qaç bazara - övrəti başladı uca səslə Sadiq kişiyə deməyə - Qaç tez Usta Hüseynin yanına. Onun həkimlikdə səriştəsi çoxdu. Tez qaç Usta Hüseynə de. Yoxsa uşağı qan aparar, evin yıxılar. Tez durma qaç və tez xəbər gətir.

Sadiq kişi əllərinin qanını arxda yuyub, üz qoydu həyətdən çıxmağa, Sadiq kişi o vaxt Usta Hüseynin dükanına yetişdi ki, usta bir müştərinin başını qırxıb qurtarıb, qanatdığı yerlərə pambıq düzürdü.

Sadiq kişi dükanın qabağında durub salam verdi. Usta Hüseyn kişini görcək onu müştəri hesab etdi və qoltuq cibindən aynanı çıxarıb tutdu Sadiq kişinin qabağına. Sadiq kişi

aynanı alıb və gözlərini yumub bir salavat zikr etdi və aynanı əvvəl sağ çiyininin, sonra sol çiyininin qabağına aparıb tutdu üzünün müqabilində və gözlərini açıb sol əli ilə başladı qırmızı saqqalını tumarlamağa və bir dəfə də salavat çevirib, ayanı qaytardı Usta Hüseynə və dedi:

—Ay Usta Hüseyn, bizim Məmmədvəlinin burnu qanıyıb. Nə əlac edirik qan kəsilmək bilmir. Arvad məni yalvara-yalvara sənənin yanına göndərib, bəlkə sən bir çarə tapasan.

Usta Hüseyn Sadıq kişidən aynanı alıb əvvəl ona təklif etdi ki, girsin dükana və otursun səkinin üstündə. Sadıq kişi dükana oturandan sonra, Usta Hüseyn onun yavığına yeriyib sağ əlini uzatdı və Sadıq kişinin börkünü görürüb qovzadı yuxarı. Sadıq kişi altdan-yuxarı baxırdı Usta Hüseynin üzünə. Usta başını bulaya-bulaya dedi:

—Ax, ax vay! Yazığım gəlir gününə, Sadıq kişi! Bilmirəm sənənin axırın nə günə qalacaq! Ay kişi, ya adını erməni qoy, qoy, xalq bilsin ki, sən müsəlman deyilsən, yoxsa əgər müsəlman olmaq istəyirsən, qardaş, bu müsəlmançılıq deyil ki, sən eliyirsən. Kişi, utanmırsan başuvun tükünü bu qədər uzadıb qırxdırmırsan? Hələ xəcalət çəkmiyib deyirsən ki, Məmmədvəlinin burnunun qanı kəsilmir? O allahın qəzəbidir ki, səni tutub. Yoxsa harda görsənən şeydir ki, burunun qanı kəsilməyə? Sən tək müsəlmanlar bundan da artıq bələyə giriftar olacaqlar!

Bu sözləri deyə-deyə Usta Hüseyn balaca mis qaba soyuq su töküüb, Sadıq kişinin başını hər iki əlləri ilə ovurdu ki, tükləri yumşalsın, Sadıq kişi dinməz-söyləməz oturub başını əymişdi aşağı. Usta Hüseyn əllərini ətləklərinə silib götürdü ülgücü və başladı daşın üstə çəkib itilməyə və sonra bir neçə dəfə də qayısa çəkib, Sadıq kişinin başını qırmağa məşğul oldu və Sadıq kişiylə belə moizə elədi:

—Sadıq əmi! Müsəlmançılığın şərtləri çox ağırdır. Az bir adam bu şərtlərin hamısını əmələ gətirə bilər. Məsələn, başı tükü saxlamaq heç bilirsən ki, necə böyük günahların biridir? Əvvəla budur ki başını vaxtından-vaxtına qırxdırmıyanın evində heç xeyir-bərəkət olmaz. İkinci budur ki, insana növbənöv bədbəxtliklər üz verir. Mən nəyə deyirsən and içim ki, oğlunun qanının kəsilməməyi məhz tənbehdür ki, xudavəndi-ələm bu günahların qabağında sənə göndərib. Məndən sənə vəsiyyə: bir də belə qələtləri eləmə; yazıqsan, fağırsan. Yoxsa bir özgə cür bədbəxtlik üz verir, dəxi sonra peşimanlıq bir yerə çatmaz.

Usta Hüseyn, Sadıq kişinin başını qırxdı qurtardı. Sadıq kişi börkünü qoydu başına, iki qəpik çıxarıb uzatdı Usta Hüseynə və dedi:

—Usta, allah atana rəhmət eləsin.

Və usta Hüseyn pulu alıb cavab verdi:

—Allah sənənin də atana rəhmət eləsin.

Sadıq kişi üz qoydu evinə getməyə.

H y t  girib Sadıq kiři gördü ki, oęlunun qanı çoxdan kəsilib. Məmmədvəli bir uzun aęacd n at qayırıb minmiřdi, həyəti o tərəfə  apırdı, bu tərəfə  apırdı v  hərdən bir at kimi kiřn yirdi.

Mətni yıędı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Aynur  Hüseynova

AZERI.org qoyuldu: İyun, 2003